

Науменко Л. П.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент Інституту філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

АНТРОПОЦЕНТРИЧНА ПАРАДИГМА ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА МАТРИЦЯ СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Анотація. Стаття присвячена розгляду наукових парадигм, співіснуючих у лінгвістичній науці: порівняльно-історичній, системно-структурній, комунікативно-функціональній та антропоцентричній. Досліджено споріднені поняття: «наукова парадигма», «епістема», «стиль мислення» та «науково-дослідницька програма». У межах антропоцентричної парадигми розглянуто чотири взаєпов'язані напрями, обґрунтовано важливість антропоцентровано орієнтованих досліджень для сучасної лінгвістики.

Ключові слова: наукова парадигма, антропоцентризм, епістема, стиль мислення, науково-дослідницька програма.

Постановка проблеми. Проведення сучасних досліджень у лінгвістиці вимагає дотримання методологічних настанов, до яких належать *антропоцентризм*, який ставить у центр наукової творчості людину; *менталізм*, в якому основна увага приділяється змістовому аспекту мови; *експансіонізм*, який провокує активне запозичення ідей, концепцій, методів та прийомів з інших галузей знання, та *експланаторність*, що передбачає обов'язкове пояснення (наукову інтерпретацію) мовних явищ та отриманих експериментальних результатів. Когнітивно-дискурсивний та комунікативний напрями, що є панівними в сучасних лінгвістичних студіях і ґрунтуються на засадах постмодернізму та постструктуралізму, є визначальними в підходах до вивчення дискурсу. На цьому наголошують представники Московської лінгвістичної школи в Росії [1], Львівської [2; 3] та Харківської лінгвістичних шкіл в Україні [4]. Одночасно дискурсивна (комунікативна) діяльність розглядається в тісній взаємодії з внутрішніми ментальними процесами і розвивається у двох напрямках: від спостереження за мовними явищами з наданням їм пояснень у мисленневих механізмах розумової діяльності людини та у віднаходженні реалізації когнітивної діяльності в мовних одиницях, структурах і категоріях. Обидва напрями співіснують у межах більш широкої матриці наукових пошуків сучасної лінгвістики – антропоцентричної, або антропоорієнтованої парадигми, обґрунтування якої як методологічної матриці сучасних лінгвістичних досліджень і складає мету цієї розвідки. Завдання містять: з'ясування поняття наукової парадигми, розгляд існуючих в лінгвістиці методологічних принципів та настанов аналізу, наукових парадигм досліджень, обґрунтування антропоцентричного підходу як основної методологічної матриці наукових пошуків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема антропоцентризму як ключова методологічна настанова сучасної лінгвістика набрала суттєвої ваги наприкінці ХХ – на поч. ХХІ ст., коли виникло розуміння мови як «... простору думки та дому духу» [5, с. 30–31]. На антропоцентричному підході до вивчення мови почали наголошувати численні науковці: Н.Д. Арутюнова, І.О. Голубовська і І.Р. Корольов, О.С. Кубрякова, М.В. Піменова і О.Н. Кондратьєва, О.О. Селіванова,

Ю.С. Степанов [1; 5–9] та ін. Так, І.О. Голубовська стверджує, що все більшої ваги почав набирати активний суб'єкт пізнання світу – людина, а мовна форма перестала тлумачитися як самодостатня субстанція [7, с. 9]. М.В. Піменова і О.Н. Кондратьєва наголошують на тому, що «Мова починає сприйматися як шлях, яким можна проникнути в уявлення людей про світ» [8, с. 7]. Ця думка знаходить підтвердження в словах Г.В. Лейбніца, що мова – це, насправді, найкраще дзеркало людського духу, і шляхом ґрунтового аналізу значення слів ми щонайліпше можемо зрозуміти діяльність розуму [10, с. 338]. Аналізовані праці не вичерпують спектра проблем, пов'язаних з антропоорієнтованим підходом до вивчення природних мов, у чому і полягає мета нашої розвідки.

Мета – розглянути наукові парадигми, співіснуючі в лінгвістичній науці: порівняльно-історичну, системно-структурну, комунікативно-функціональну та антропоцентричну. Дослідити споріднені поняття: «наукова парадигма», «епістема», «стиль мислення» та «науково-дослідницька програма».

Виклад основного матеріалу. Поняття наукової парадигми введено в науковий обіг американським істориком Томасом Куном у праці *Структура наукових революцій* (1962), в якій автор розробляє поняття наукового співтовариства як логічного суб'єкта наукової діяльності, формальними ознаками якого є концептуальні моделі, загальні твердження, ціннісні настанови, зразки вирішення конкретних завдань та проблем. Наукове співтовариство, згідно з Т. Куном, має єдину систему стандартів – *парадигму*, яку дослідник може прийняти без доказів. *Парадигма* – це наукові досягнення, визнані всіма членами наукового співтовариства, модель постановки проблем та їх вирішення [11, с. 11]. Парадигми містять закони, теорії, способи застосування, технології та методики досліджень. Такий підхід розуміє науку як традицію.

У процесі розвитку наукового знання виникають кризові ситуації, які вимагають переосмислення досягнень науки та її постулатів, що призводить до наукових революцій. Принагідно зазначити, що в другому виданні своєї праці Т. Кун вводить новий термін – *дисциплінарна матриця*, фактично підмінюючи ним слово *парадигма*. Термін *дисциплінарна матриця* не отримав такого широкого визнання та поширення, як парадигма, і перейшов до розряду синонімів.

Паралельно з науковими пошуками Т. Куна у Франції розвивався епістеміологічний напрям, основоположником якого став філософ, історик і теоретик культури М. Фуко, згідно з яким виникнення та розвиток теорій і гіпотез визначається історично змінними призмами бачення природних та соціальних явищ, що отримав назву *епістема* [12].

У 2-й пол. ХХ ст. М. Борном було сформульовано ще одне загальне для науки, мистецтва та мови поняття «стиль мислення», або «стиль світосприйняття». Під стилем мислення

М. Борн розуміє загальні тенденції думки, які змінюються дуже повільно й утворюють певні філософські періоди з характерними для них ідеями в усіх галузях людської діяльності, зокрема науці [13]. Отже, лінгвістичне поняття «стиль» отримало ще одне значення в історіографії – «період розвитку науки».

Подальший процес вивчення змін у науковому знанні і формуванні нових теорій отримав розвиток у концепції англійського філософа І. Лакатоса, який запропонував поняття «науково-дослідницька програма» як одиницю динаміки наукового знання. Згідно з І. Лакатосом науково-дослідницька програма – це низка модифікованих теорій, в основі яких лежать загальні вихідні принципи. Програма містить «жорстке ядро», яке визнають неспростовним і до якого належать філософські принципи, та «захисний пояс», або ділянку «негативної евристики», яку складають допоміжні гіпотези, що знімають протиріччя. Програма також містить «позитивну евристику» – звід методологічних правил, які засвідчують перспективність чи безперспективність подальших досліджень. Перспективна (прогресуюча) програма повинна успішно передбачати нові факти, а її теоретичний приріст – перевищувати емпіричний. Витіснення однієї програми іншою відбувається в результаті наукової революції [14].

Незважаючи на переваги теорії науково-дослідницької програми І. Лакатоса над парадигмою Т. Куна, епістемою М. Фуко та стилем мислення М. Борна, наукове лінгвістичне співтовариство надає перевагу поняттю наукової парадигми в його первинному тлумаченні. Традиційно в лінгвістиці виділяють три наукові парадигми: порівняльно-історичну, системно-структурну та антропоцентричну, ігноруючи при цьому не менш значущу за своїми результатами комунікативно-функціональну парадигму.

Порівняльно-історична парадигма – перша в розвитку лінгвістики, започаткована спеціальним науковим методом дослідження мови – порівняльно-історичним. Усе XIX ст. проминуло під егідою цієї парадигми, біля джерел якої стояли німецькі лінгвісти Франц Бопп, Якоб Грімм, данський вчений Расмус Хрістіан Раск, росіянин О. Востоков; її ідеї розвивали Август Фрідріх Потт (основположник етимології), Август Шлейхер – творець родословного дерева споріднених мов та вчення про мовні форми. У Росії в руслі порівняльно-історичного мовознавства працювали Московська лінгвістична школа на чолі з Ф.Ф. Фортунатовим та Казанська лінгвістична школа на чолі з І.О. Бодуеном де Куртене.

Досягненням означеного напрямку послужило те, що порівняння стало засобом систематизації мовного матеріалу, а історичний підхід до вивчення мови – головним принципом дослідження. Метою було вивчення історії мов, а явища однієї мови почали пояснювати фактами споріднених мов. У межах порівняльно-історичної парадигми було введено поняття споріднених мов, доведено спорідненість індоєвропейських мов, створено перші типологічні та генеалогічні класифікації, історичні фонетики та граматики європейських мов. Найголовнішим є те, що напрацювання порівняльно-історичного методу перетворило лінгвістику на самостійну дисципліну, відокремивши її від філософських та історичних міркувань про мову.

Системно-структурна парадигма, яка виникла в лінгвістиці на поч. XX ст. на противагу порівняльно-історичному мовознавству, пов'язана з досягненнями в інших галузях знання – фізиці, математиці, хімії, біології та психології. Структуралізм, що панував у цих науках, поставив у центр уваги вивчен-

ня структури в нерозривній єдності її елементів. Наука XX ст. намагалася розкрити суть фактів, що спостерігалися, виявити їхні внутрішні закономірності, зв'язки між елементами, пояснити їх взаємодію та взаємовплив. Системно-структурна парадигма – це панування системного підходу в дослідженні мови. Крім того, натомість інтересу до історії мови виникає й культивується інтерес до її сучасного стану – синхронії. Мова розглядається як системне утворення, елементи якого пов'язані певними відношеннями (синтагматичними, парадигматичними, епідигматичними), в мові виділяються інваріанти (фонема, морфема, лексема, синтаксема), мовні елементи розташовуються ієрархічно на різних рівнях. Системно-структурна парадигма базувалася на припущенні, що елементи мови можна кваліфікувати з достатньою повнотою та необхідною точністю, якщо їх розглядати як складові більш широкого універсуму (системи), що визначає найсуттєвіші властивості кожного елемента. Це означало зміщення уваги в лінгвістичному дослідженні на іманентність мови й відокремлення її від суміжних феноменів – культури, людини, суспільства. Мова у Ф. де Соссюра розглядалася «в самій собі і для себе» як система відношень, об'єкт дослідження поділявся на мову і мовлення, вивчався в синхронії і діахронії, мовний знак мав довільний (conventional) зв'язок з референтом. Як зауважує О.О. Селіванова, учні й коментатори «Курсу загальної лінгвістики» Ф. де Соссюра (Ш. Баллі, Ж. Вандрієс, А. Мейє, А. Сеше, Л. Готье, Е. Солльбергер та ін.) стали головними фундаторами структуралізму в Європі і продовжили дослідження мовної системи в синхронії [9, с. 29].

Системно-структурна парадигма продовжує існувати в лінгвістиці і зараз; в її руслі створюють підручники, академічні граматики, довідкові видання, проводять фундаментальні дослідження із застосуванням таких структуралістських методів, як: компонентний, дистрибутивний, трансформаційний аналіз, метод опозицій, метод за безпосередніми складниками, ланцюжковий аналіз та ін.

Комунікативно-функціональна парадигма, згідно з Д. Шифріним, ґрунтується на двох основних положеннях: а) мова має функції, які стосовно самої мовної системи є зовнішніми; б) зовнішні функції здійснюють вплив на внутрішню організацію мовної системи [15]. Одна з найбільш ранніх програмних публікацій функціоналізму – «Тези Празького лінгвістичного гуртка» (1929), в яких Р. Якобсон, Н. Трубецької та С. Карцевський визначили головний принцип функціональної лінгвістики – *цільове призначення мови*, а мову – як функціональну та цілеспрямовану систему засобів висловлення. Функціональні ідеї знайшли продовження в працях чеського лінгвіста В. Матезіуса, який увів у науковий обіг поняття актуального членування речення. Німецький психолог і лінгвіст К. Бюлер запропонував розрізняти три комунікативні функції мови, які відповідають трьом учасникам комунікативного процесу – мовцю, слухачу та предмету мовлення: експресивну (самовираження мовця), апелятивну (звернення до слухача) та репрезентативну (передача відомостей про зовнішній світ). Р. Якобсон розробив більш детальну модель комунікації, яка містить шість компонентів: мовця, слухача, канал зв'язку, предмет мовлення, код та повідомлення. На основі цієї моделі було виявлено 6 функцій мови: емотивну, конативну, референтну, фатичну (термін належить британському етнографу Б. Малиновському), метамовну та поетичну. Ідеї функціоналізму в подальшому розроблялися французьким лінгвістом А. Мартіне. Широко відомий сформу-

льований ним принцип економії мовленнєвих зусиль як найважливіший фактор історичного розвитку мови. Згідно з цим принципом зміни у мові – це компроміс між потребами в комунікації та прагненням людини до мінімізації зусиль [16].

До характерних рис функціоналізму належать: типологічна перспектива (намагання помістити мовні факти в простір типологічних можливостей), емпіризм (оперування великими корпусами даних), застосування кількісних методів та міждисциплінарність досліджень.

Основоположна ідея функціоналізму – визнання того, що мовна система похідна від «екологічного контексту» – загальних властивостей та обмежень людського мислення та умов міжособистісного спілкування. Тому пояснення мовної форми функціоналісти адресують явищам, зовнішнім щодо досліджуваного об'єкту. Граматика тлумачиться як результат рутинізації вільного дискурсивного вживання (принцип дискурсивної мотивації). Наприклад, смислові відношення в дискурсі (причина, наслідок, умова) в граматиці виражають складнопідрядні речення та відповідні прийменники.

У межах функціональної лінгвістики розвинувся напрям досліджень, що отримав назву *референційно-рольова граматики*, або *теорія макроролей*, запропонована Р.Д. ван Валеном. Макроролі – це актор (*actor*) і той, хто відчуває вплив (*undergoer*). Щонайтипівіший актор – це агенс, а за його відсутності – аргумент, який займає нижчий щабель у рольовій ієрархії, а той, хто підпадає під дію, – це пацієнс. Макроролі – посередня ланка між семантичними ролями, до яких належать агенс, пацієнс, адресат, інструмент тощо, та синтаксичними відношеннями (відношеннями між підметом та присудком, присудком та додатком та ін.) [17].

Інший напрям функціональної лінгвістики розробляла група петербурзьких лінгвістів на чолі з О.Є. Бондарко під загальною назвою «Теорія функціонального поля» (1980–1990 рр.). Ця концепція виникла на протигагу традиційній багаторівневій моделі мови, в якій значення зазвичай аналізують у межах окремих одиниць, категорій та класів. У підході О.Є. Бондарка значення розглядається незалежно від формальних категорій – на основі функціонально-семантичних полів. Так, у функціонально-семантичне поле темпоральності входить не лише граматична категорія часу, а й прислівники часу. У серії монографій 1987–1996 рр. були розроблені функціонально-семантичні поля аспектуальності, таксису, темпоральності, модальності, персональності, суб'єктивності, об'єктивності, локативності, буттєвості, посесивності, комунікативної перспективи тощо. Під час опису кожного поля головним завданням була детальна інвентаризація значень, які співвідносяться з цим полем, та засобів їх формального вираження. Під *функціонально-семантичним полем* (ФСП) розуміється система різнорівневих мовних одиниць (лексичних, морфологічних, синтаксичних), що ґрунтуються на певній семантичній категорії і здатні виконувати одну спільну функцію. ФСП має центр (ядро, домінанту) і периферію. Центром є смисловий інваріант – одиниця, яка найбільшою мірою виражає певну семантичну категорію. О.В. Бондарко виокремлює два структурні типи ФСП: моноцентричні та поліцентричні. Моноцентричне поле ґрунтується на певній граматичній категорії (аспектуальність, темпоральність, модальність, персональність та ін.), а поліцентричне – на сукупності мовних засобів, які не створюють єдиної гомогенної системи (суб'єктивність, об'єктивність, таксис, локативність, буттєвість, посесивність) [18].

Функціоналізм зумовив появу в мовознавстві нових галузей, напрямів досліджень та теорій: лінгвопрагматика / прагма-

лінгвістика, лінгвістика тексту, лінгвокультурологія, етно-, соціо- та психолінгвістика, теорія мовленнєвої діяльності, теорія мовної комунікації, теорія мовленнєвих актів та ін.

Криза ізоляцивізму спонукала лінгвістику до вивчення мови в усій багатогранності зовнішніх зв'язків – з культурою, людиною, суспільством. *Антропоцентрична* парадигма переклонила інтерес дослідників з об'єкта на суб'єкт пізнання, аналіз «людини в мові та мову в людині» [19, с. 5]. В.В. Богданов відносить до людських факторів мовну компетенцію, національну належність, соціально-культурний статус, біолого-фізіологічні дані, психологічний тип, психічний стан, ступінь знайомства, смаки та звички [20, с. 8].

Антропоцентрична парадигма не відміняє існування та розвиток інших парадигм, а швидше засвідчує переорієнтацію інтересів дослідників на зміну пріоритетів у вивченні природної мови. Стимулом для зміни наукової парадигми послужили екстралінгвістичні фактори, зокрема соціальне замовлення, зорієнтоване на знання закономірностей людського (вербального) спілкування. Ще під кінець XIX ст. виникла потреба в науці про спілкування та навчання спілкуванню. Розвиток культури, літератури та мистецтва, виникнення наукової психології призвели до зміни концепції людини у XX ст., ознаменованої усвідомленням індивідуальної неповторності особистості.

У процесі формування нової наукової парадигми Л. Вітгенштейном була проголошена теза: «Світ є сукупність фактів, а не речей» [21], а в центрі уваги постала особистість носія мови (мовна особистість, за Ю.Н. Карауловим). Об'єктом лінгвістичних досліджень постала людина в усій її багатогранності: Я-фізичне, Я-соціальне, Я-інтелектуальне, Я-емоційне, Я-мисленнєво-мовне [19, с. 7].

У межах антропоцентричної парадигми виокремилися чотири взаєпов'язаних, проте різних напрямів. Перший вивчає мову як «дзеркало» людини, базовим поняттям для нього є мовна картина світу (МКС), а основним завданням – з'ясувати, яким чином людина відображає себе в мові. Другий – комунікативна лінгвістика, яка вивчає роль мовної особистості в процесі спілкування. Третій спрямований на вивчення ролі мови у пізнавальних процесах та організації людської свідомості. Четвертий, який С.Г. Васильєва пропонує назвати теорією носія мови, або внутрішньосуб'єктивною лінгвістикою, спрямований на з'ясування того, яким чином мова існує в самій людині [22]. Засновником цього напрямку визнають І.А. Бодуена де Куртене, який вважав, що «мова існує тільки в індивідуальній свідомості, тільки в душах, тільки в психіці ідивідів, які складають певну мовну спільноту» [23].

З позиції антропоцентризму людина пізнає оточуючий світ через усвідомлення себе в ньому, виокремлюючи та протиставляючи своє Я решті світу. Людське мислення влаштоване таким чином, що будь-який мисленнєво-мовний акт завжди апріорно передбачає визнання існування світу й одночасно повідомляє про відображення світу суб'єктом. Мовним підтвердженням цього факту слугують численні метафори, які засвідчують бачення світу через призму людини, напр.: *theroadrums, thesunrises, thewindsings*. Усвідомлення себе мірилом усіх речей дає людині можливість порівнювати себе до навколишнього світу, вважати себе його частиною, напр.: *warmfriendship, fireinone'sheart*.

У результаті дослідження можна зробити такі **висновки**. Антропоцентризм виводить людину на перше місце, а мову вважає її головною конституюючою характеристикою. Люд-

ський інтелект, як і сама людина, не мислиться поза межами мови й здатності людини до породження та сприйняття мовлення. Якби мова не зачіпала процес мислення або не могла створювати нові ментальні простори, людина не вийшла б за межі безпосереднього спостереження. Головними проблемами антропоцентризму слід вважати те, яким чином людина послуговується мовою як засобом спілкування і в яких мовних одиницях відображається сама людина.

У перспективі планується використати отримані результати для дослідження конститuentів сучасного англомовного бізнес-дискурсу.

Література:

- Кубрякова Е.С. Язык и знание: На пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Е.С. Кубрякова. – М. : Языки славянской культуры, 2004. – 560 с.
- Кусько К. Дискурс іноземномовної комунікації: концептуальні питання теорії і практики / К. Кусько // Дискурс іноземномовної комунікації: колективна монографія. – Львів: Вид-во Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка, 2002. – С. 25–48.
- Бехта І.А. Дискурс наратора в англомовній прозі / І.А. Бехта. – К. : Грамота, 2004. – 304 с.
- Шевченко І.С. Когнітивно-прагматичні дослідження дискурсу / І.С. Шевченко // Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен. – Харків : Константа, 2005. – С. 105–117.
- Степанов Ю.С. Константы. Словарь русской культуры / Ю.С. Степанов. – 3-е изд. – М. : Академический проект, 1997. – С. 42–67.
- Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека / Н.Д. Арутюнова. – М. : Языки русской культуры, 1999. – С. 313–346.
- Голубовська І.О. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики: курс лекцій / І.О. Голубовська, І.Р. Корольов. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2011. – 223 с.
- Пименова М.В. Концептуальные исследования / М.В. Пименова, О.Н. Кондратьева. – М. : ФЛИНТА: Наука, 2011. – 176 с.
- Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика : Термінологічна енциклопедія / О.О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
- Leibniz G.W. New Essays on Human Understanding / G.W. Leibniz. – Cambridge : Cambridge University Press, 1996. – 480 p.
- Кун Т. Структура научных революций / Т. Кун. – М. : Прогресс, 1977. – 300 с.
- Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук / М. Фуко; пер. з фр. В.П. Визина, Н.С. Автономовой. – СПб. : А-сид, 1994. – 408 с.
- Борн М. Физика в жизни моего поколения / М. Борн ; пер. с англ. – М. : Иностран. лит-ра. – 536 с.
- Lakatos I. Criticism and the Growth of Knowledge / I. Lakatos. – Cambridge : CUP, 1970. – P. 91–195.
- Schiffirin D. Approaches to Discourse / D. Schiffirin. – Cambridge, MA, Oxford : Blackwell, 1994. – 470 p.
- Функционализм в лингвистике [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.krugosvet.ru>.
- Valin R.D. van, Jr. A synopsis of Role and Reference Grammar / ed. R. D. van Valin Jr. // *Advances in Role and Reference Grammar*. – Amsterdam : Benjamins, 1993. – P. 1–164.
- Бондарко А.Е. Проблемы функциональной грамматики: Полевые структуры / А.Е. Бондарко. – СПб. : Наука, 2005. – 480 с.
- Маслова В.А. Лингвокультурология / В.А. Маслова. – М. : Академия, 2001. – 208 с.
- Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира / отв. ред. Б.А. Серебrenникова. – М. : Наука, 1988. – 216 с.
- Wittgenstein L. Tractatus Logico-Philosophicus / L. Wittgenstein. – N.Y. : Harcourt, London : Kogan, 1922. – 75 p.
- Васильева С.Г. И.А. Бодуэн де Куртенэ и антропоцентрическая парадигма лингвистики XX века / С.Г. Васильева [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.philol.msu.ru>.
- Бодуэн де Куртенэ И.А. Избр. труды по общему языкознанию / И.А. Бодуэн де Куртенэ: в 2 т. – М. : Изд. АН СССР, 1963.

Науменко Л. П. Антропоцентрическая парадигма как методологическая матрица современных лингвистических исследований

Аннотация. Статья посвящена рассмотрению научных парадигм, сосуществующих в лингвистической науке: сравнительно-исторической, системно-структурной, коммуникативно-функциональной и антропоцентрической. Исследованы смежные понятия: «научная парадигма», «эпистема», «стиль мышления» и «научно-исследовательская программа». В рамках антропоцентрической парадигмы рассмотрены четыре взаимосвязанных направления, обоснована важность антропоцентрированно ориентированных исследований для современной лингвистики.

Ключевые слова: научная парадигма, антропоцентризм, эпистема, стиль мышления, научно-исследовательская программа.

Naumenko L. The Anthropocentric Paradigm as Methodological Matrix of the Contemporary Linguistic Research

Summary. The paper is devoted to consideration of scientific paradigms in linguistics: comparative-historical, systemic-structural, communicative-functional, and anthropocentric. The close notions «scientific paradigm», «episteme», «style of thinking», and «scientific research programme» have been studied. Four interconnected directions in a framework of anthropocentric paradigm have been considered, as well as the importance of anthropocentrically oriented research for the present day linguistics has been also grounded.

Key words: scientific paradigm, anthropocentrism, episteme, style of thinking, scientific research programme.